

Asia: VN/21641/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Tampereen ylioppilaskunta (TREY) kiittää mahdollisuudesta lausua opetus- ja kulttuuriministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta. TREY on huolissaan luonnoksessa esitettyjen ehdotusten vaikutuksista suomalaisen korkeakoulutuksen kansainväliseen kilpailukykyyn. Lukuvuosimaksujen korottaminen, muutokset apurahajärjestelmään ja toimenpiteet, joita on kaavailtu maksujen niin kutsutun kiertämisen estämiseksi, voivat vaikuttaa haitallisesti Suomen houkuttelevuuteen opiskelumaana. Hallitusohjelmassa todetaan tavoitteeksi kasvattaa kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrää ja houkutella kansainvälisiä osajia Suomeen, mutta luonnoksessa ehdotetut toimenpiteet eivät tätä tavoitetta tue.

Luonnoksessa on kuitenkin myös positiivisia ehdotuksia, ja kiitämme erityisesti tilauskoulutusta koskevan sääntelyn muutoksista, jotka vahvistavat opiskelijoiden oikeusturvaa.

TREY esittää seuraavaksi tarkemmat huomionsa kustakin ehdotuksesta.

Lausunnonantajan näkemykset koskien hakemuksen käsittelymaksun palauttamista

TREY ei kannata hakemuksen käsittelymaksun palauttamista, vaan pitää tärkeänä, että opintoihin hakeminen säilyy maksuttomana.

TREY ymmärtää korkeakoulujen kamppailun kasvaneiden hakemusmäärien kanssa, ja siksi korkeakouluille tulisikin turvata tarvittavat resurssit hakemusten käsittelyyn. Hakemuksen käsittelymaksu itsessään ei myöskään takaa laadukkaita hakemuksia, eikä sitä, että kaikki tarvittavat

liitteet olisivat hakemuksissa mukana. Ei siis voida luottaa liikaa siihen, että hakemuksen käsittelymaksun käyttöönotto ratkaisisi nämä ongelmat.

Mikäli hakemuksen käsittelymaksun käyttöönottoon kuitenkin päädytään, on summa pidettävä mahdollisimman alhaisena.

Lausunnonantajan näkemykset tilauskoulutuksen muutoksista

TREY tukee esityksen tavoitetta parantaa tilauskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden oikeusturvaa ja selkeyttää korkeakoulujen ja tilaajien välistä yhteistyötä. On tärkeää, että tilauskoulutusta toteutetaan opiskelijan etu edellä, ja että huolehditaan toiminnan vastuullisuudesta. Myös korkeakoulujen velvollisuus tiedottaa opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan on tärkeä lisäys opiskelijoiden aseman vahvistamiseksi.

Lausunnonantajan näkemykset koskien lukuvuosimaksujen korottamista

TREY vastustaa jyrkästi lukuvuosimaksujen täyskatteellistamista ja siitä koituvia lukuvuosimaksujen korotuksia. Lukuvuosimaksujen nousu voi muodostaa merkittävän esteen monille lahjakkaille opiskelijoille ja tulevaisuuden osaajille, jotka eivät taloudellisista syistä johtuen pystyisi osallistumaan korkeakoulutukseen. Lukuvuosimaksujen täyskatteellistaminen johtaa myös suuriin muutoksiin apurahojen osalta, ja apurahoja olisi jatkossa mitä todennäköisemmin tarjolla entistä harvemmin, jos esityksessä kaavailut muutokset menevät läpi. Tämä lisäisi monien kansainvälisten opiskelijoiden taloudellista taakkaa entisestään.

Opintojen hintataso ja apurahat ovat myös erittäin tärkeä vetovoimatekijä. Vuoden 2022 International Student Barometerissä kansainvälisiltä opiskelijoilta kysyttiin, mitkä tekijät ovat olleet tärkeitä opiskelupaikkaa valittaessa, ja sekä Tampereen yliopiston osalta että kansallisesti, opintojen hinta ja apurahat, oli nostettu tärkeiksi tai erittäin tärkeiksi tekijöiksi. Lukuvuosimaksujen noustessa ja apurahojen vähentyessä onkin iso riski, ettei Suomea enää nähdä yhtä houkuttelevana opiskelumaana.

Esityksessä on positiivista, että korkeakoulujen autonomiaa lukuvuosimaksujen tarkassa määrittelemisessä on kunnioitettu. Positiivista on myös se, että on korkeakoulujen ei välttämättä tarvitse jatkossa periä opiskelijalta lukuvuosimaksua jokaiselta lukuvuodelta, jos kustannukset on jo kuitattu. Tämä auttaisi esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa opiskelijalla on kaikki muut opinnot tehtynä, mutta virallinen valmistuminen on myöhästynyt seuraavan lukuvuoden puolelle. Opiskelija on näissä tilanteissa joutunut maksamaan koko lukuvuosimaksun pelkästään valmistuakseen, mutta esityksen mukaan korkeakoulu voisi jatkossa katsoa, että kulut on kuitattu jo aiemmin. Näistä positiivisista huomioista huolimatta TREY näkee, että esitettyssä täyskatteellistamisen mallissa on enemmän haittoja kuin hyötyjä.

Lausunnonantajan näkemykset lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevasta muutoksesta

TREY näkee lukuvuosimaksujen niin kutsutun kiertämisen ehkäisyyn ehdotetut toimenpiteet ongelmallisina. Lukuvuosimaksujen kiertämisenä nähdyn toiminnan laajuus on esitettyjen lukujen valossa varsin vähäistä, eikä näidenkään lukujen osalta ole mahdollista sanoa onko kyse lukuvuosimaksujen tarkoituksellisesta kiertämisestä, vai yksinkertaisesti siitä, että opiskelija on työllistynyt ja halunnut näin ollen vaihtaa oleskelulupaperustetta. Vaikka ehdotuksessa ei rajoitettaisikaan henkilön mahdollisuutta hakea työperusteista oleskelulupaa tai työskentelyoikeutta, on kyseenalaistettava, kuinka houkuttelevana työllistyminen Suomeen jatkossa nähtäisiin.

TREY ei näe myöskään kannatettavana, että korkeakoulujen työmäärää opiskelijoiden oleskelulupahistorian selvittämiseksi lisättäisiin.

Toki on tärkeää, että väärinkäyttöihin puututaan, mutta ei ole syytä asettaa koko opiskelijaryhmää epäilyksenalaiseksi. Sen sijaan voisi olla syytä vahvistaa lupaviranomaisten resursseja ja valvontaa, jotta yksittäisiin väärinkäyttöihin pystyttäisiin paremmin puuttumaan.

Lausunnonantajan näkemykset tiedonsaantioikeuden lisäämisestä

-

Rantanen Jenna
Tampereen ylioppilaskunta